

Patentombudsnämndens juridisk tentamen 2 juni 2017

Inklusive modellsvar

Tillåtna hjälpmedel

- Mikael Mellqvist, m.fl., Grunderna för domstolsprocessen, Iustus förlag.
- Sanna Wolk, Arbetstagares uppfinningar, Studentlitteratur.
- Ulf Bernitz, Svensk och europeisk marknadsrätt 1 — Konkurrensrätten och marknadsekonomins rättsliga grundvalar, Norstedts Juridik.
- Bengt Domeij, Patenträtt – Svensk och internationell patenträtt, avtal om patent samt skyddet för växtsorter och företagshemligheter, Iustus.
- Bengt Domeij, Patentavtalsrätt, Norstedts juridik.
- Okommenterad författningstext t.ex. lagboken (men det är inte tillåtet med lagkommentarer t.ex. KARNOV)

Ovanstående litteratur är tillåten oavsett upplaga. I nämnda litteratur får också finnas egna handskrivna kommentarer (egna anteckningar).

Max är 100 poäng. Glöm inte att i svaren hänvisa till lagrum eller andra relevanta rättskällor.

Skrivningstid: 5 timmar

Fråga 1 (max 25 poäng)

Antag att det till tentamen bifogade patentet SE593988, alltjämt är gällande i Sverige och ägs av det stora glass- och tillbehörstillverkande företaget Big-Ice. Patentet gäller i Sverige, men inte längre i några andra länder.

Du blir nu kontaktad av det lilla finska glass- och tillbehörstillverkande företaget, Small-Ice, som igår erhöll ett varningsbrev från Big-Ice, där intrång i SE593988 påstås. Det är flera olika omständigheter som beskrivs i Big-Ices varningsbrev. Det står i brevet bland annat att Small-Ice begår intrång genom att ha en hemsida www.small-ice.fi där svenska restauranger kan se att den aktuella glass-skeden finns till försäljning. Det är riktigt att hemsidan är tillgänglig från Sverige och att glass-skeden där finns beskriven på svenska (vilket är ett officiellt språk i Finland), men Small-Ice avstår konsekvent från att sälja till svenska restauranger beroende på patentet SE593988. Big-Ice menar likväl att det är ett patentintrång, eftersom det låga pris som erbjuds i det patentfria Finland förstör marknaden i Sverige. Förklara för Small-Ice vad som gäller i denna situation.

Vidare påstås i varningsbrevet att Small-Ice i Finland använder den aktuella glass-skeden för att forma färdiga glasskolor som sedan säljs till restauranger (det finns alltså en marknad i Sverige för glass som formats i Finland med den i Sverige patenterade glass-skeden). Detta handlande i Finland av Small-Ice påstås innebära patentintrång i SE593988. Förklara för Small-Ice vad som gäller i detta avseende.

Small-Ice planerar också att börja sälja en glass-sked direkt till restauranger i Sverige, men då använda ett åttakantigt skaft (skaftet har nummer 4 i patentritningen). Gör en bedömning av möjligheterna till detta med hänsyn till SE593988.

Diskutera utförligt och kom ihåg att i svaren ange lagrum (§), när sådana finns.

Modellsvar

Det är osäkert om det innebär ett utbud av en vara, att varan finns till försäljning på en webbsida som är tillgänglig från ett patentskyddat land, när det faktiskt inte kan ske någon försäljning till det patentskyddade landet eftersom innehavaren av webbsidan konsekvent avstår från att leverera till landet ifråga. Visserligen kan webbsidan påverka marknaden i patentlandet, men om det faktiskt inte går att köpa från det landet kommer förr eller senare potentiella köpare förstå att de inte kan få varan från den aktuella webbsidan, alltså i den bemärkelsen inget utbud. Bedömningen som kanske ligger närmast till hands i denna situation, i svensk rätt, finns i NJA 2008 s. 1192, där ett läkemedelsföretag hos Läkemedelsförmånsnämnden (numera Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket) i samband med ansökan om subventionering begärt att ett pris bestäms för ett generiskt läkemedel, som omfattades av ett patent. Priset blev allmän tillgängligt genom det administrativa förfarandet, men försäljning skedde inte förrän patentet hade löpt ut eftersom företaget som ansökt om pris meddelade att försäljning var stoppad. Åtgärden att ansöka om ett pris ansågs av Högsta domstolen inte innebära att företaget bjudit ut läkemedlet, i 3 § 1§ stycket patentlagens mening.

Skulle Small-Ice ha sålt till Sverige från webbsidan vore det naturligtvis ett utbud till Sverige. Likaledes vore det tydligt ett icke-utbud i Sverige om det direkt framgick av webb-sidan att försäljning inte skedde till kunder i Sverige. Frågans närmare förhållanden har, som sagt, ännu inte fått ett klart avgörande i svensk rättspraxis. Patenthavares möjligheter att stoppa angivelser av skyddade produkter på hemsidor är därmed inte klart, men bedömningen görs på ovanstående sätt.

Nästa delfråga är om glasskolor tillverkade i Finland med den i Sverige patenterade glass-skeden, kan importeras till Sverige. Frågan handlar om indirekt produktsskydd, enligt 3 § 1 st. punkten 3 patentlagen. Ett sådant skydd finns vid förfarandekrav. Direkt tillverkade produkter, vars väsentliga egenskaper härrör från det patenterade förfarandet, får inte importeras till länder där tillverkningsförfarandet är patenterat. Det nu aktuella patentet på glass-skeden innehåller emellertid bara ett krav och detta avser själva produkten, alltså den elektriska glass-skeden. Det finns inget krav i patentet på ett förfarande där skeden används för att tillverka glasskolor. Hade det funnits ett sådant krav hade glasskolor tillverkade i Finland enligt detta förfarande, som importerades till Sverige, sannolikt kunnat göra intrång i det patenterade förfarandet. Men genom att ett förfarandekrav saknas i det svenska patentet finns inget

indirekt produktskydd och det går inte att hindra att glasskulorna tillverkade i Finland med skeden importeras till Sverige.

Slutligen ska prövas om en glass-sked från Small-Ice med åttakantigt skaft gör intrång i patentet. Det blir en fråga om att analysera patentskyddets omfattning utifrån kraven i det aktuella patentet (39 § patentlagen). Uppfyller Small-Ices glass-sked alla särdrag i patentkravet kan omedelbart konstateras att intrång föreligger. Man kan fråga sig om Small-Ices sked med ett åttakantigt skaft i tvärsnitt, vid en teknisk/språklig tolkning uppfyller Big-Ices patentkrav om att skaftet ska vara rörformigt. Rör är ju, normalt, runda i tvärsnitt, inte åttakantiga. Beskrivningen är också av betydelse vid kravtolkningen, enligt 39 § patentlagen, och ritningen som ingår i beskrivningen, tyder på att skaftet är cirkulärt i tvärsnitt, alltså inte åttakantigt. Man kan visserligen förmodligen hitta rör som är åttakantiga, men den språkliga/tekniska normala tolkningen av en fackman skulle förmodligen bli att skaftet ska ha ett cirkulärt tvärsnitt. Sannolikt blir därmed slutsatsen att den föreslagna utformningen inte faller under kravets direkta ordalydelse.

Frågan blir därmed om rörformig och åttakantigt skaft är ekvivalenta utföranden, ifråga om den nu aktuella uppfinningen. Ekvivalenstolkning av krav finns inom snäva gränser, för att undvika oskäliga resultat och anses vara tillåtet enligt protokollet till artikel 69 EPC, som enligt förarbetena till patentlagen ska vara vägledande vid bestämning av skyddsomfång i svensk patenträtt. Protokollet uttalar i princip att patentkrav inte ska bokstavstolkas, men inte heller bara ska ses som riktlinjer för vad som var uppfinnarens egentliga tekniska idé. Det gäller att vid kravtolkningen hitta en medelväg där hänsyn tas dels till vad som är en rättvis belöning för uppfinnaren, dels vad som ger tillräcklig rättssäkerhet för tredje man.

Vid kravtolkning har svenska domstolar kommit att identifiera olika faktorer som indikerar att en ekvivalenstolkning inte skall ske, och alltså att skyddsomfånget inte ska gå utöver kravens naturliga tekniska tolkning. Följande faktorer beaktas och diskuteras nedan i relation till glass-skeden samt den påstådda intrångsprodukten:

1. Är det en enkel konstruktionslösning? I detta fall framstår det som klart att den patenterade glass-skeden är en enkel konstruktionslösning. Det är ett tydligt tecken på att den åttakantiga skeden inte gör intrång. Det räcker nämligen att en av omständigheterna talar mot att göra en ekvivalenstolkning.
2. Är det ett nytt och särskilt betonat särdrag i patentet (är Big-Ices rörformiga handtag särskilt viktigt för uppfinningen)? Nej, i detta fall är det mer den elektriska värmningen av bladet som kan anses vara det nya i skeden och inte hur skaftet ser ut. Detta rekvisit är således inget hinder mot en ekvivalenstolkning.
3. Är det skilda problem som löses? Nej, man tillverkar glasskolor med båda skedarna. Skaftets utformning tillför ingen särskild funktion/löser något nytt problem.
4. Är skillnaden så komplicerad att en fackman inte kunde överbrygga den? Nej, en fackman skulle kunna byta ut ett runt handtag mot ett åttakantigt.
5. Är en utvidgad tolkning sådan att den överlappar med teknikens ståndpunkt eller att den skulle ha saknat uppfinningshöjd på ansökningsdagen? Detta vet vi inte, men troligen är det inte så eftersom

nyheten låg i den elektriska uppvärmningen av skeden oavsett skaftutformningen. Inget hinder mot en ekvivalens.

6. Inskränktes patentkraven under ansökningsfasen för Big-Ices patent? Det har vi ingen uppgift om, men det förefaller osannolikt att sökanden behövt begränsa sig till rörformiga skaft. Denna omständighet är alltså inget hinder mot en ekvivalenstolkning.

Flertalet av indikatorerna ovan gav nekande svar, vilket betyder att dessa inte hindrar att ett åttakantigt skaft genom ekvivalenstolkning gör intrång i patentkravet avseende rörformigt skaft. Det viktiga för utfallet är emellertid att det räcker med att det finns en indikator som pekar mot en ekvivalenstolkning, vilket det i detta fall finns i form av det första kriteriet (en enkel konstruktionslösning). Det räcker, vilket med god sannolikhet pekar på att en glass-sked med åttakantigt skaft inte gör intrång i patentet genom ekvivalens.

Fråga 2 (max 15 poäng)

Kontakterna mellan Big-Ice och Small-Ice slutade med att din klient Small-Ice tecknade en licens till patentet SE593988. I licensen regleras att Small-Ice till Big-Ice, under men även efter att SE593988 inte längre är i kraft, ska betala 0,2 procent av försäljningsvärdet i Sverige på glass-skedar tillverkade enligt patentet och även på glass som tillverkats i Finland med den patenterade glass-skeden om glassen sedan sålts i Sverige. Vidare finns ett förbud i licensen för Small-Ice att i Sverige sälja andra glass-skedar än de som är royaltymbärande och alltså de som omfattas av SE593988. Slutligen finns ett avtalsvillkor som anger att om Small-Ice gör någon teknisk förbättring av den patenterade glass-skeden ska Big-Ice erhålla en royaltymfri enkel licens till denna förbättring.

Gör en rättslig analys av licensavtalet för Small-Ices räkning och ange relevanta regleringar när sådana finns.

Modellsvar

Frågan handlar om att göra en rättslig analys av ett licensavtal. Så länge det inte råder någon avtalsrättslig osäkerhet om vad de två företagen har överenskommit, finns den relevanta regleringen av licenser inom konkurrensrätten. Eftersom det är ett avtal som påverkar samhandeln mellan EU-länder tillämpas artikel 101 i Fördraget om Europeiska Unionens Funktionssätt. Det finns också ett särskilt gruppundantag om tekniköverföringsavtal, förordning 316/2014, som förtydligar innehållet i artikel 101.

En första fråga vid en tillämpning av gruppundantaget är om de två företagen är konkurrenter eller icke-konkurrenter. Prövningen ska göras utifrån situationen innan licensavtalet ingicks. Det är kanske inte helt klart från frågan, men det tycks inte som att Small-Ice har haft någon försäljning av glass-skedar i Sverige innan licensavtalet ingicks. Förmodligen ska därmed de två företagen ses som icke-konkurrenter på den svenska marknaden (där det licensierade patentet gäller).

Så länge ingen av parternas marknadsandel överstiger 30% på marknaden, dvs glasskedar och glass i Sverige, kan gruppundantaget tillämpas. Skulle parterna ha större marknadsandelar kan man utgå ifrån samma principer som i gruppundantaget, men då bedöma om det finns omständigheter som motiverar en strängare tillämpning än enligt gruppundantaget.

Det framkommer inte vilken typ av licens det är, men troligen är det inte en exklusiv licens för då skulle inte Big-Ice kunna sälja skedar i Sverige. Sannolikt rör det sig om en enkel licens eller möjligen en ensamlicens för Small-Ice.

- a) Licensen avser att Small-Ice ska betala royalty på 0,2 % till Big-Ice för försäljningsvärdet av sålda skedar i Sverige och såld glass i Sverige tillverkad med skeden i Finland under patenttiden med även efter att patentet löpt ut. Kan licenstagaren säga upp licensen är en royaltyskyldighet efter att patentet har löpt ut, inget problem. Då får, per definition, licenstagaren fördelar, t.ex. know-how, som motiverar licenstagaren att inte säga upp avtalet. Kan inte licenstagaren säga upp licensen efter att patenten har löpt ut, kan det vara ett konkurrensrättsligt problem. Gruppundantaget gäller inte när det inte finns giltiga immaterialrättigheter. EU-kommissionen uttalar emellertid, numera, i riktlinjerna till gruppundantaget att om det finns andra konkurrenter på marknaden ifråga innebär vanligtvis inte en fortsatt royaltyskyldighet efter att ett patent löpt ut, några väsentliga konkurrensbegränsningar. Royaltyn kan motiveras med att licenstagaren sannolikt har fått en lägre royaltysats men behöver betala den över en längre tid, alltså en slags kreditöverenskommelse, vilket är positivt från konkurrenssynpunkt. Royaltyn innebär därmed inga konkurrensrättsliga problem.

Licensgivaren får inte i avtalet bestämma vilka priser som licenstagaren ska ta gentemot sina kunder, men det finns inget i frågan som tyder på att Big-Ice direkt eller indirekt fastställa försäljningspriser gentemot Small-Ices kunder.

- b) Small-Ice får inte i Sverige sälja andra glasskedar än de enligt patentet. Det är en s.k. konkurrensklausuler i ett licensavtal, dvs ett förbud att sälja konkurrerande produkter. Konkurrensrätten anser numera att konkurrensklausuler i huvudsak kan motiveras, eftersom licenstagare då gör större satsningar på att sälja den licensierade produkten. I gruppundantaget beviljas undantag för konkurrensklausuler, så länge ovan nämnda tröskelvärden för marknadsandelarna inte överskrids. Överskrids dessa tröskelvärden är konkurrensklausulen tveksam, dvs. eventuellt ogiltiga.
- c) Big-Ice ska få royaltyfri enkel licens av förbättringar gjorda av Small-Ice på skeden. Skyldighet för Small-Ice att ge nyttjanderätt till sina förbättringar till Big-Ice, en sk. grant-back klausul, kan ibland vara problematiska. Men enligt artikel 5 i gruppundantaget är de bara ogiltiga om licensgivaren tillerkänns äganderätt eller en exklusiv licens till licenstagarens förbättringar. Det som Big-Ice får i detta fall är en enkel licens och detta leder inte till några konkurrensrättsliga problem.

Sammanfattningsvis är licensen konkurrensrättsligt godtagbar och giltig.

Fråga 3 (max 30 poäng)

Bertil Svensson arbetar vid företaget Big-Ice och kom med idén som resulterade i det till tentamen bifogade patentet SE593988. Han är en stor glassätare och var med i utvecklingsarbetet av uppfinningen. Big-Ice tillhör sedan länge teknikarbetsgivarna, men Bertil anslöt sig inte till Sveriges ingenjörer förrän den 1 januari 2015. Skälet var att han ansåg sig vara uppfinnare till patentet SE593988 och vill framställa krav på ersättning för uppfinningen. Bertil har innan sin anslutning till fackförbundet gentemot Big-Ice framställt krav på ersättning, men företaget menar att han inte ska ha ersättning. Utred om Bertil har rätt till ersättning, och om så skulle vara fallet, hur den beräknas. Ange relevanta lagrum m.m.

Modellsvar

När uppfinningen anmäldes var arbetstagaren inte fackligt ansluten. Lagen om arbetstagares uppfinningar (LAU) är tillämplig när arbetstagaren och arbetsgivaren inte är bundna av Uppfinnaravtalet (eller annat enskilt avtal), till exempel om arbetstagaren inte är fackligt ansluten eller den anställde uppfinnarens fackförbund inte har ingått Uppfinnaravtalet med arbetsgivaren. Lagen används också om arbetsgivaren inte är medlem i en arbetsgivarorganisation. Vidare kan i vissa fall ett kollektivavtals bestämmelser också binda en arbetstagar som inte är fackligt ansluten. Avtalet kan ha utfyllande verkan, s.k. normativ effekt, på en utanförstående arbetstagares anställningsavtal och anställningsavtalet hämtar sitt innehåll från det vid varje tidpunkt gällande kollektivavtalet. Men innehåller ett kollektivavtal bestämmelser som är tyngande för den anställde, blir dessa inte omedelbart normerande för arbetstagaren. För att sådana kollektivavtalsvillkor ska utgöra avtalsinnehåll mellan parterna ställs det särskilda krav på arbetsgivaren att villkoret har presenterats för arbetstagaren på ett tydligt sätt. Slutligen får det utrönas om, för det fall denne skulle anses vara kollektivansluten, om det är 1995 eller 2015 års avtal som ska gälla.

Beträffande den skäligen ersättningen gäller följande. För arbetsgivarens förvärv av en anställds uppfinning ger både lag och kollektivavtal uppfinnaren rätt till skälig ersättning utöver lön. Det är en tvingande ersättningsrätt enligt LAU, som inte på förhand kan åsidosättas genom vare sig kollektivavtal eller annat avtal.

Det är inte alltid som lagstadgad ersättning ska utgå. Av LAU följer en presumtion att för en uppfinning som kategoriseras som forskningsuppfinning ska ingen extra ersättning utöver lön utgå till uppfinnaren. Presumtionen innebär att arbetstagaren för sådan uppfinning är berättigad endast till särskild kompensation utöver lön, om värdet av den rätt till uppfinningen som arbetsgivaren övertagit överstiger vad arbetstagaren med hänsyn till lön och andra anställningsförmåner har kunnat förutsättas prestera. Av Uppfinnaravtalet följer en motsvarande presumtion för A-uppfinningar, med det undantaget att vis schablonersättning ändå ska utgå till uppfinnaren.

Hur den skäligen ersättningen ska beräknas är för parterna självklart en viktig fråga. Det är många svårbedömda faktorer som spelar in i en skälighetsberäkning, och de varierar ofta från fall till fall. Därför har lagstiftaren ansett att LAU åtminstone måste ha några mer konkreta riktlinjer för bedömningen, och av lagen framgår därför att vid bedömning av ersättningens storlek ska hänsyn tas till uppfinningens

värde, omfattningen av arbetsgivarens rätt till uppfinningen och vilken betydelse som anställningen har haft för uppfinningens tillkomst. Utöver de i lagen uttryckligt nämnda beräkningsfaktorerna kan naturligtvis hänsyn tas även till andra faktorer vid bestämmande av ersättningens storlek.

Ersättningsbestämmelsen i LAU är som redan nämnts tvingande, och det innebär att den också ska tillämpas på det kollektivavtalsreglerade området. Ersättningsfrågan är emellertid ofta svårbedömbär, och det finns därför en rekommendation i Uppfinnaravtalet om att ersättningen på förhand bör bestämmas till schablonbelopp.

Den ekonomiska compensationen ska beräknas med beaktande av samtliga faktorerers inverkan. Det är emellertid inte möjligt att genom en formel ställa skilda faktorer mot varandra för att fastställa ersättningens storlek. Men utgångspunkten är rimligen den att alla i en aktuell situation relevanta omständigheter vägs mot varandra, och den skäliga ersättningen bör i slutändan bestämmas genom en avvägning av dessa. Det innebär dock att bedömningen av slutsumman blir mer eller mindre subjektiv beroende av hur faktorerna viktas. Det innebär att prövning av anställda uppfinnarens skäliga ersättning enligt både LAU och Uppfinnaravtalet i stort sett är öppen för fri tolkning och tillämpning av begreppet skälig. Det finns få rättsfall, och det finns som sagt ingen särskild accepterad metod för att uppskatta vad som verkligen är skälig ersättning.

Fråga 4 (max 30 poäng)

I samband med att Small-Ice tog emot varningsbrevet (som bolaget uppfattade som hotfullt) ställde bolaget flera olika frågor till dig i din egenskap av auktoriserat patentombud. Bolagets frågor rörde bl.a. de rättsliga förutsättningarna för varningsbrev, de olika typerna av process i domstol och möjligheterna att åberopa muntlig bevisning i domstol.

Svara på följande av bolagets frågor, i förekommande fall med angivande av lagrum.

- A) Vad bör man i ett marknadsrättsligt perspektiv tänka på om man överväger att skicka ett varningsbrev?
- B) Vilka skillnader finns mellan processen i dispositiva tvistemål (t.ex. patentmål) och processen i indispositiva tvistemål (t.ex. marknadsföringsmål)?
- C) Vilka är de allmänna förutsättningarna för att åberopa förhör med vittnen och vilka är de särskilda förutsättningarna för att höra auktoriserade patentombud och deras assistenter som vittnen?

Modellsvar

A)

Ett varningsbrev syftar normalt till att hindra ett annat företags tillverkning eller försäljning och måste därmed typiskt sett anses vara ägnat att främja den egna avsättningen av de produkter. Att

skicka ett varningsbrev till en konkurrent kan därför utgöra marknadsföring i marknadsföringslagens (MFL) mening (MD 1999:28). Innehållet i skrifter som utväxlas mellan tvistande företags jurister har däremot normalt inte sådant kommersiellt syfte som medför att det är fråga om marknadsföring (MD 2010:21).

Förutom att varningsbrevet måste vara befogat, får det inte i marknadsrättslig mening innehålla ovederhäftiga uppgifter om vare sig avsändarens egen immaterialrätt eller lagligheten av adressatens handlande (MD 1999:28, 2002:25 och 2004:14). Inte heller får varningsbrevet innehålla påståenden som i sammanhanget framstår som onyanserade eller långtgående (MD 2004:14). Och brevet får inte sakna uppgifter som medför att i och för riktiga uppgifter framstår som vilseledande (MD 2009:27)

Ett varningsbrev som strider mot god marknadsföringssed enligt 5 § MFL eller som är vilseledande enligt 10 § och som är otillbörligt enligt 6 § eller 8 § MFL, kan leda till att Patent- och marknadsdomstolen meddelar ett förbud vid vite för adressaten (1 kap 4 § 3 p lagen om patent- och marknadsdomstolar). Vidare kan obefogade varningsbrev leda till skadeståndsskyldighet enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer (se NJA 1953 s. 775).

Varken rättegångsbalken (RB) eller någon annan författning innehåller dock bestämmelser som innebär att den som avser att föra talan om patentintrång måste skicka ett varningsbrev innan talan väcks. Av Patentombudsnämndens allmänna råd med vägledande regler om god patentombudssed, får rättsliga åtgärder normalt inte får vidtas utan att motparten först fått skälig tid på sig att ta ställning till uppdragsgivarens anspråk och överväga möjligheten att träffa en uppgörelse i godo (se regel 8).

Om käranden väcker utan att först skicka ett varningsbrev och svaranden medger talan, kan det innebära att käranden anses ha föranlett en onödig rättegång på sätt som anges i 18 kap. 3 § RB. Det kan leda till att käranden får ersätta svaranden för dennes rättegångskostnad eller att vardera parten får bära sin kostnad. Ett varningsbrev medför också att svaranden inte med framgång kan göra gällande att denne handlat i god tro.

B)

I processen vid allmän domstol (tingsrätt, hovrätt och Högsta domstolen) skiljer man mellan dispositiva och indispositiva mål. Dispositiva är de mål i vilka förlikning är tillåten (se bl a 17 kap 3 § RB), medan övriga mål är indispositiva. Uppdelningen av målen i två typer bygger på avgränsningen av avtalsfriheten: mål som rör sådant som omfattas av avtalsfrihet är dispositiva, medan mål som rör ett allmänt intresse är indispositiva. I dispositiva mål har rätten ett (visst) ansvar för att prövningen skapar förutsättningar för att det allmänna intresse som är aktuellt i målet skall kunna tillgodoses.

Att dispositiva mål kan förlikas innebär bl a att de kan avgöras av skiljemän (se bl a 1 § lagen om skiljeförfarande). I dispositiva tvistemål kan rätten också utfärda tredsdom om svaranden underlåter

att avge svaromål (44 kap 7 a § RB) eller uteblir från sammanträde (44 kap 2 § RB) eller huvudförhandling (44 kap 4 § RB).

Av grundläggande betydelse i både dispositiva och indispositiva mål är, att mål endast upptas på begäran av part och att rätten är bunden av kändandens (men inte svarandens) yrkande (se bl a 42 kap 1 § och 17 kap 3 § RB). Av grundläggande betydelse i båda typerna av mål är vidare, att rätten bestämmer förfarandet, rätten värderar bevisningen och rätten bestämmer hur lagen skall tillämpas (jura novit curia).

I dispositiva mål är rätten också bunden även av svarandens yrkande, vilket innebär att domstolen skall bifalla kändandens talan om den medges. I dispositiva mål, men inte i de indispositiva, är rätten också bunden av de grunder (rättsfakta) som parterna åberopar, parternas inställning till förekomsten av olika omständigheter och den bevisning som parterna åberopar. Även i dispositiva mål skall rätten ex officio beakta s k officialfakta, dvs omständigheter som är av betydelse för att värna ett allmänt intresse.

I s k blandade mål kan det förekomma såväl dispositiva som indispositiva käromål, t ex kan en talan om skadestånd (enskilt anspråk) handläggas gemensamt med en talan om ansvar för brott (åtal). I sådana mål följer förfarandet de indispositiva rättegångsreglerna, medan processmaterialet följer de dispositiva reglerna. I brottmål med enskilt anspråk följer förfarandet i stort brottmålsreglerna, men ett enskilt anspråk skall bifallas om den tilltalade medger det.

C)

Det är en allmän medborgerlig skyldighet att avlägga vittnesmål inför domstol (36 kap 1 § samt 7, 20 och 21 §§ RB). Såväl auktoriserade patentombud som deras biträden är således skyldiga att avlägga vittnesmål, eftersom de inte är parter (36 kap. 1 § RB).

Auktoriserade patentombud har tystnadsplikt med avseende på allt sådant som de fått kännedom om i sin yrkesutövning, inbegripet sådant som rör patenträttsliga angelägenheter (6 § 1 st. lagen om auktorisation av patentombud). Auktoriserade patentombud skall se till att deras biträden iakttar motsvarande tystnadsplikt (6 § 2 st lagen om auktorisation av patentombud).

Varken auktoriserade patentombud eller deras biträden får därför höras om patenträttsliga angelägenheter (36 kap 5 § 2 st. RB och 2 § 1 lagen om auktorisation av patentombud). Med patenträttsliga angelägenheter avses bl a frågor om ansökan om patent och ett patents skyddsomfång (2 § 1 lagen om auktorisation av patentombud), men inte t ex tillverkning och försäljning i allmänhet.

Frågeförbudet gäller inte om vars rätt är i fråga medger att frågor ställs om patenträttsliga angelägenheter (36 kap 5 § 2 st RB). – Även om vissa uppgifter inte kan anses hänförliga till en patenträttslig angelägenhet, och därmed faller utanför frågeförbudet, kan de utgöra företags-hemligheter som ett vittne inte behöver yttra sig om (36 kap 6 § 2 st RB). Om synnerliga skäl föreligger, kan dock rätten besluta att vittnet måste uttala sig också om sådana företagshemligheter (36 kap 6 § 3 st RB).

